

Plenum

Fredag 28.9.2018 kl. 13.00—13.26

6. Riksdagsbibliotekets berättelse för 2017

Berättelse B 2/2018 rd

Utskottets betänkande KuUB 6/2018 rd

Enda behandlingen

Talman Paula Risikko: Ärende 6 på dagordningen presenteras för enda behandlingen. Till grund för behandlingen ligger kulturutskottets betänkande KuUB 6/2018 rd.

Debatt

13.03 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on siis sivistysvaliokunnan mietintö Eduskunnan kirjaston kertomuksesta vuodelta 2017. Eduskunnan kirjaston hallituksen puheenjohtajana ikään kuin tässä vastailen näihin kysymyksiin tai huomioihin, mitä tässä on noussut.

Ensinnäkin kerrataan se, minkä takia meillä on kirjasto eduskunnassa: Se toimii keskus-kirjastona oikeudellisen tiedon, yhteiskunnallisen tiedon ja eduskuntatiedon osalta Suomessa, ja sillä on pitkät perinteet, ja se on aika poikkeuksellinenkin näin kansainvälisesti ajateltuna. Osaltaan eduskuntakirjasto tukee sananvapautta ja avoimuutta ja auttaa eduskuntaa, ministeriöitä ja virkamiehiä tekemään työtään niissä tehtävissä, joita heillä on tehtävänä.

Mietinnön mukaan kirjasto on selvinnyt tehtävistään varsin tyydyttävästi, tai itse asiassa kiitettävästi, ja mietinnössä kiinnitetään huomiota myös muun muassa asiakastytyvyyteen. Sitä seurataan joka toinen vuosi tehtävillä asiakastytyväisyyskyselyillä. Arvosana on 9 eli kiitettävä.

Eduskunnan kirjaston kävijämäärät, niin kuin muidenkin keskuskirjastojen ja ihan tavallistenkin kirjastojen kävijämäärät, ovat olleet vähän trendinomaisessa laskusuunnassa. Se osittain johtuu, tai aika pitkällekin johtuu, siitä, että digitalisaatio muuttaa käyttötapoja, ja siinä ei sinänsä ole mitään pahaa, mutta se tietysti asettaa kirjastoille vaatimuksia siihen, miten kirjastotoimintaa kehitetään. Totta kai digitalisaatioon pitää vastata. Kun aika muuttuu, kirjastojen pitää muuttua siinä mukana, ja näin on myös Eduskunnan kirjastossa tapahtunut. Tällä hetkellä itse asiassa on menossa rekrytointi, jossa haetaan asiantuntijaa kirjaston digitaalisten palveluitten kehittämiseen, ja hakijoita on ollut runsaasti, niin kuin yleensä kirjaston rekrytoinneissa on. Se kertoo siitä, että Eduskunnan kirjastoa arvostetaan.

Mietinnössä huomioidaan myös tuohon lähelle valmistuva keskustakirjasto, jonka kanssa varmasti tehdään yhteistyötä. Siitä tulee eräänlainen lippulaiva suomalaiselle kirjastolaitokselle. Tämäkin instituutio on antanut siihen oman rahallisen panoksensa — keskustakirjastohan maksaa noin 100 miljoonaa euroa.

Punkt i protokollet PR 92/2018 rd

Kirjaston henkilökunta on koulutettua ja sitoutunutta, ja kirjasto on tehnyt tehtävänsä niin kuin sen pitääkin tehdä.

Uutena asiana — joka tässä mietinnössä ei ole mukana — otan tässä esille sen, että kirjaston hallitus on kokouksissaan keväällä ja nyt syksyllä miettinyt sellaista asiaa, että kirjaston hallitus paitsi arvioi kirjaston toiminnan kehittymistä, kirjaston hallituksen pitää arvioida myös omaa toimintaansa. Eli siis kirjaston hallituksen tulee tehdä vähän niin kuin itsearviointia: arvioida hallituksen toimintaa, arvioida puheenjohtajan toimintaa, arvioida esittelijän toimintaa, ja tietysti jokaisen hallituksen jäsenen on hyvä tällaisessa nimettömässä kyselyssä, joka nyt ollaan verkkopohjaisesti tekemässä — joka on valmisteilla — arvioida omaa toimintaansa, että miten on tehtävästään suoriutunut, miten on sitoutunut ja miten omaa työtään voisi kehittää. Ja totta kai, aina kun lähdetään arvioimaan, siinä asettaa jokainen itsensä vähän niin kuin tulilinjalle ja täytyy olla sitten turnauskestävyyttä ottaa se palaute vastaan ja muuttaa sitä toimintaansa, jos tarvetta ilmenee.

Se kehittämisajatus, minkä haluan tässä arvovaltaisen instituution edessä esittää, on se, että eduskunnan toimintaa voisi myös miettiä kehitettäväksi sillä tavalla, että kun meillä on tämä valiokuntatyöskentely täällä — ja se on monessa valiokunnassa välillä paineistettumpaa, välillä vähemmän paineistettua — niin jokaisessa valiokunnassa on hyvät toimintatavat ja on asioita, joita voisi kehittää. Minulla on ollut kunnia olla valiokunnissa, joissa on ollut hyvä ilmapiiri, hyvät puheenjohtajat, ja se on todella hienoa. Mutta aina voi jotain kehittää, ja ajatukseni on se, että vähintään kerran vaalikaudessa jokaisen valiokunnan, esimerkiksi kahden vuoden jälkeen, olisi hyvä toteuttaa tällainen itsearviointi, jossa sitten ne kehittämiskohteet otetaan huomioon, ja siinä on sitten kaksi vuotta aikaa kehittää toimintaa, jos tarpeita ilmenee. Se ei paljon aikaa vie, ja nyt kun tässä kirjaston hallitus tällaisen pohjan tekee, niin tätä ajatusta varmasti saa käyttää hyväkseen ja niitä pohjia, jotka siitä saadaan.

Näillä sanoilla haluan kiittää sivistysvaliokuntaa tekemästään työstä ja mietinnöstä ja ajatuksista Eduskunnan kirjaston työn kehittämiseksi. — Kiitos.

13.08 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Pauli Kiuru on tehnyt hyvää työtä tässä kirjaston hallituksen puheenjohtajan tehtävässä. Aloitan tästä hänen lopussa esiin nostamastaan ajatuksesta itsearvioinnista.

On hyvä, että erilaisissa toimielimissä suoritetaan tällaista itsearviointia, ja voisi ihan näitä vaikkapa tämänkin päivän tapahtumia kuunnellessa olla paikallaan tällainen itsearvioinnin tekeminen myös meidän valiokuntatyöskentelyssämme. Olen itse toiminut kunta-politiikassa yli puolet elämästäni, ja siellä on hyvin tavanomaista, että tällaisia itsearviointeja tehdään lautakuntien ja kunnanhallitusten työskentelystä, ja voisi olla itse asiassa hyvä työväline myös eduskunnan valiokuntien työskentelyssä arvioida puheenjohtajien ja neuvosten mutta myös ennen muuta jäsenten ja ryhmien toimintaa tällaisen itsearvioinnin kautta, mitä kirjaston hallitus on nyt käynnistämässä.

Arvoisa puhemies! Sitten tähän itse mietintöön: Sivistysvaliokunta on käynyt läpi vuotta 2017 ja tehnyt hyvän, perusteellisen mietinnön, ja olen tyytyväinen siihen.

Kun aikanaan nuorena kansanedustajana sain aloittaa tässä kirjastohallituksessa silloisen puheenjohtajan Tuomiojan alaisuudessa, niin tehtiin näitä veteraanikansanedustajien haastatteluja. Aikanaan nostin täällä eduskunnan vastaavassa keskustelussa esille sen, että olisi tarpeen haastatella myös ei pelkästään niitä kansanedustajia, jotka ovat luopuneet kansanedustajan työstä, vaan myös näitä, jotka ovat suurin piirtein Johan Sirénin tänne suun-

Punkt i protokollet PR 92/2018 rd

nittelemia, kuten edustajat Kanerva ja Tuomioja ja Zyskowiec ja muutamat muut. On hyvä, että heitä nyt haastatellaan. Ja jos oikein olen ymmärtänyt, niin edustaja Kanervan 43 eduskuntavuotta on ollutkin sellainen urakka, ettei paljon muita ole ehditty haastattelemaan, ja tämä haastattelutyö on edelleen ymmärtääkseni kesken, eli en tiedä, mille vuosikymmenelle nyt Kanervan haastatteluissa on päästy. Mutta se on arvokas tutkimuskokoonaisuus, mikä tulee tutkijoiden käyttöön ja varmasti valottaa montaa kysymystä. Toivon, että näitä haastatteluja jatketaan — edustaja Kääriäinen yhtenä esimerkkinä tai Tuomioja, jonka mainitsin, tai edustaja Jukka Gustafsson, joka myös on tehnyt pitkän parlamentaarisen työn.

Arvoisa puhemies! Haluan kiittää vielä kirjastoa erittäin hyvästä palvelusta myös meidän kansanedustajien näkökulmasta. Sieltä on saanut aina apua, kun apua on tarvinnut. Ja monelle nuorelle olen vinkannut, että se on itse asiassa kirjasto, mistä löytyy paljon myös tenttikirjoja. Eli kaikki te, ketkä tätäkin verkkolähetystä nyt kuuntelette ja tarvitsette tenttikirjoja: niitä löytyy usein Eduskunnan kirjastosta silloin kun ne ovat jo muissa kirjastoissa varattuina.

13.12 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Pauli Kiurua tästä hänen kirjaston hallituksen puheenjohtajana tekemästään esityksestä, sillä todellakin me keskustelimme tällä viikolla kirjaston hallituksessa, miten hoidetaan tämä oma-arviointiasia. Oma-arviointi ja se, että me saamme sitä menemään kirjaston hallituksessa eteenpäin, on erittäin hyvä asia, mutta edustaja Pauli Kiuru esitti, että tätä samaa arviointimenetelmää alettaisiin miettimään koko meidän eduskunnan muussakin työskentelyssä. Ensimmäinen tärkeä asiahan on tietenkin se, miten tästä saa varmistettua anonyymien asian, koska kaikkihan me yritämme varoa, ettei meidän profiilimme tule näissä asioissa julkisuuteen. Jos me oikeasti haluamme kehittää joitakin toimintoja, meidän pitäisi pystyä avoimesti porukoiden sisällä keskustelemaan näistä asioista.

Eduskunnan kirjastosta sinänsä sanon sen, että se on aivan liian vähän käytetty siihen nähden, kuinka mahtava kirjasto se on. Minä kyllä toivoisin, että jokainen meistä kansanedustajista menisi itseensä ja alkaisi miettiä, olemmeko me oikeasti ottaneet käyttöön sen tiedon, mikä meillä on sieltä saatavissa, olemmeko me kannustaneet meidän avustajiamme ottamaan sen tiedon käyttöön. Nimittäin aivan liian vähän sitä käytetään siihen nähden, mitä kaikkea mahtavaa tietoa sieltä on saatavissa. Meidän pitäisikin miettiä enemmän, miten me saisimme vielä entistä paremmin parannettua ja lisättyä tätä käyttöä.

Itse kun olin vielä oikeissa töissä kunnassa ennen tänne eduskuntaan tuloa, sain täältä todella hyvää palvelua ja olin yllättynyt siitä, että sain eduskunnasta niin hyvin lakivalmistelumateriaalia käyttööni.

Jatkon kannalta mietin sitä, että äänestäjähän ne sinänsä arvioivat sen, miten me toimimme, mutta siellä valiokuntatyöskentelyssä oma-arviointi — niin kuin kirjastossakin — olisi erittäin tärkeä saada eteenpäin.

Kokonaisuudessa meidän Eduskunnan kirjastosta vielä sanon sen, että se on maailmanlaajuisesti yksi avoimimmista ja parhaista kirjastoista, mitä on. Juuri missään muualla maailmassa ei ole vastaavaa kirjastoa kuin meillä eduskunnassa on.

13.14 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Itse myös yhdyin siihen näkemykseen, että Eduskunnan kirjasto on erittäin hyvä kirjasto, ja tietenkin juuri tähän, mikä täällä aiemmin tuli ilmi, että tietoisuutta Eduskunnan kirjastosta tulisi varmasti jollain tavalla vielä li-

Punkt i protokollet PR 92/2018 rd

sätä. En yhtään ihmettele — hyvä vinkki tuli siellä edustaja Heinoseltakin — että niitä tenttikirjoja saattaa täältäkin löytyä, ja se on tärkeää. Kaikelle tälle työlle annan teille kannustetta sinne kirjaston hallitukseen tästä eteenkinpäin, tälle tietynlaiselle tunnettuuden edistämiselle.

Puhemies! On oikeastaan jo vähän perinne, että aina kun Eduskunnan kirjasto on keskustelussa, olen puheenvuoroa käyttänyt ja halunnut siinä samassa yhteydessä muistuttaa yleisesti ottaen kirjastolaitoksen isosta merkityksestä koko maallemme. Monihan sanoo, että ne kivijalat, mihin meidän sivistyksemme perustuu, ovat hyvä peruskoulu, Yleisradio ja kirjastolaitos, ja näin varmasti on, että monia arvokkaita tuloksia on meidän kirjastojärjestelmästämmme tullut. Siksi haluankin jälleen kerran käyttää puheenvuoron sen puolesta, että me arvostaisimme kirjastolaitostamme ja pitäisimme siitä hyvää huolta — kaikista kirjastoista eri maakunnissa. Ne ovat tasa-arvoisen elämän peruskiviä.

Tänä päivänä me puhumme paljon siitä, kuinka huolestuttavaa on, kun suomalaisten, esimerkiksi lasten, lukutaito on heikentynyt. Tässä on isoja haasteita, joihin voimme vastata muun muassa juuri maksuttoman kirjastopalvelun kautta. Sitten tietenkin ovat nämä kirjaston uudet tehtävät vaikka digilukutaidon edistäjänä ja tällaisena digiajan digituen antajana, ja näen myös tässä yhteydessä kirjaston korostuvan merkityksen nyt ja tulevaisuudessa kaiken kaikkiaan.

Puhemies! Oli ihan mukava kuulla se, että arvosana on 9, ja sehän on myönteinen ja positiivinen asia.

Kaiken kaikkiaan vielä palatakseni tähän kirjastojen kokonaisuuteen haluan mainita, että mielestäni on ollut tärkeää, että viime vuosina olemme pystyneet hoitamaan yhteisymmärryksessä tämän lainauskorvausasian sellaiselle tasolle kuin sen kuuluu olla, pohjoismaiselle tasolle, jotta myös kirjailijoidemme arvokas työ saisi ansaitun palkkionsa.

Tässä, puhemies. Kaikkea hyvää Eduskunnan kirjastolle!

13.17 Markku Rossi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kirjastolain mukaan yleisten kirjastojen tehtävänä on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastukseen, jatkuvaan tietojen, taitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseen, kansainvälistymiseen sekä elinikäiseen oppimiseen.

Arvoisa puhemies! Tuo laki on hyvä ja velvoittava, ja itse asiassa olen erittäin tyytyväinen, että eduskunnassa on myös oma kirjasto. Nimittäin se, että kansanedustajat joko ovat kirjaston hallituksessa tai ylipäättänsäkin eduskunnan kautta saavat tuon kirjastokokemuksen — ja jokainen varmasti myös omilla kotiseuduillaan — antaa pontta myös koko kirjastotoiminnan kehittämiseksi. Ja kuten kaikki tiedämme, kyllähän suomalainen kirjastolaitos on vertaansa vailla oleva. Ilman kustannuksia pystymme lainaamaan ja saamaan hyvin paljon sellaista tietoa, mitä tarvitaan, muualtakin kuin tuolta virtuaalimaailmasta tai sähköisen tiedonsaannin kautta, joka myös on yksi osa tämän päivän kirjastotoimintaa. Siinä mielessä kyllä tämä eduskunnassa tapahtuva Eduskunnan kirjaston toiminta toimii varmasti hyvänä polkuna myös sille, että eduskunnassa arvostetaan kirjastolaitosta kaiken kaikkiaan. Sillehän on ihan oikea sivistyksellinen pohja tänä päivänä. Jos muodot muuttuvatkin — kuinka pitkään tarvitsee mennä, kun paperi on yhä enemmän sähköisessä muodossa? — yhtä kaikki, tietoa tarvitaan. Ja se, kuinka sitä tietoa nopeasti saadaan ja voidaan käyttää, on yksi tärkeä asia.

Sain eilen palautetta kyselytunnin perusteella siitä, että täällä jotkut niin sanotusti räpläsivät puhelimiaan tai tablettejaan. Vastasin hänelle, että aika monet myös hankkivat tietoa

Punkt i protokollet PR 92/2018 rd

silloin, kun käydään debattia jostakin yksittäisestä asiasta — haluaa tarkistaa, oliko joku asia juuri näin ja mihinkä lakiin tai asiaan voi viitata. Siinä mielessä toivon aina myös, että katselijat ja kuuntelijatkin miettivät sitä, että eduskunnan täysistuntosalikin on siinä mielessä työpaikka, ja niin kuin tänä päivänä monilla, siellä on tuollainen oma työpiste, josta sitten asioita hoidetaan. Ja talon palveluhan on parantunut kaiken aikaa, varsinkin tämän uuden, saneeratun — voi sanoa uuden, mutta entiseksi saneeratun — Eduskuntatalon myötä.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä painottaa sitä, että tämä yleisten kirjastojen nykyisellään säilyttäminen on yksi osa tärkeää valtiollista ja kansallista työtä ja toimii kansalaisten palvelun aivan peruslähtökohtana. Kyllä me haluamme pitää huolta Lukukeskuksesta, ja se on hyvä asia, että vaikkapa ensi vuoden talousarviossa meillä on myös toisen asteen kirjahankintoihin olemassa oma tukimuoto, joka tulee sinne, ja näin ollen päästään tuon oppikirjapuolenkin kautta eteenpäin. Nämä liittyvät kaikki toisiinsa — lukeminen, kirjoittaminen, ne ovat kyllä ihmisyyden ja sivistyksen perusta.

13.20 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin kiitos edustaja Kiurulle kattavasta ja valaisevasta esittelypuheenvuorosta. Yhdyn niihin puheenvuoroihin, joissa on korostettu sitä, että tietoisuutta eduskunnan loistavasta kirjastosta on ehdottomasti lisättävä.

Helsingissä on odotettu pitkään ja hartaasti tulevaa keskustakirjasto Oodia. Edustaja Kiuru myös omassa puheenvuorossaan mainitsi tämän mahdollisen tulevan yhteistyön keskustakirjaston kanssa, ja käytän nyt tilaisuutta hyväksi ja kyselin, onko siitä yhtään tarkempaa tietoa, minkälaista yhteistyötä on suunniteltu, koska helsinkiläisiltä valtuutetuilta, joihin itsekkin kuulun, on kysely jo, onko mietitty Eduskunnan kirjaston kanssa yhteistyötä.

13.20 Simon Elo sin: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin tässä edustajat Viitanen ja Rossi kertoivat, kirjastolaitoksella on Suomessa merkittävä tehtävä ollut sivistyksen edistäjänä, ja niin varmasti myös Eduskunnan kirjastolla. Muistan aikanaan lapsuudessa, kun muuttaman ensimmäisen koululuokan kävin Nilsiässä Savossa — osa nykyistä Kuopiota — niin melkein jokaisena päivänä menin koulupäivän jälkeen koulun läheiseen kirjastoon ja sieltä lainasin erilaista aineistoa. Väitän, että se on yksi syy, miksi tähänkin saliin olen lopulta päätenyt. Eli tieto kiinnosti, ja tieto kiinnostaa edelleen tänä päivänä, ja sitä meidän pitää kirjastolaitoksen kautta pystyä jakamaan kansalaisille.

Mutta yhden epätavanomaisen ajatuksen haluan tässä nostaa esille, kun mietitään meidän Eduskunnan kirjaston tiloja. Nehän ovat merkittävät, hyvät tilat, mutta yhtä asiaa pohdin tiloihin liittyen. Kävin Yhdysvalloissa kongressissa, ja siellähän on hyvin luotu se, että kansalaiset tai ulkomaisetkin vieraat voivat saada tietoa heidän kongressistaan ja Yhdysvaltain demokratian historiasta. Siellä on videoesitystä, siellä on opastusta, tehty tietynlainen selvä rutiinikierros. Mielestäni meidän olisi eduskunnassakin pyrittävä siihen myös Suomi 100 -juhlavuoden tuloksia katsoen, että eduskuntaan saataisiin entistä vahvemmin tällainen rutiininomainen kierros tai jonkinlainen tietopaketti, jonka tänne tulevat vieraat, ulkomaiset tai kotimaiset, saisivat. Ja täytyy sanoa, että yksi sellainen tila, mitä tällaiseen tarkoitukseen voisi käyttää, jos ei uusia tiloja lähde rakentamaan, on Eduskunnan kirjaston nykyiset tilat. Eli herätän ajatuksen siitä, että ottaisimme mallia joistain muiden maiden parlamenteista, kuten Yhdysvaltain kongressista, ja niitä meidän Suomen hienoja

Punkt i protokollet PR 92/2018 rd

asioita, kuten sivistystä ja demokratiaa — esimerkiksi maana, joka naisille antoi ensimmäisten joukossa äänioikeuden — ja tätä historiaa, toisimme esille niille vieraille, jotka tähän taloon tulevat, systemaattisemmin kuin tällä hetkellä.

13.22 Veera Ruoho kok: Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Pauli Kiurua hänen ansiokkaasta puheestaan ja toiminnankehittämisehdotuksestaan, josta tosiaan toivon, että otetaan koppia. Samoin edustaja Elolle: aivan varteenotettava ehdotus, hienoa.

Uskon, että tämä keskustelu on ollut hyvin ansiokas siinä, että ihmisille tulisi tosiaan selväksi tämä Eduskunnan kirjaston käyttömahdollisuus. Olen itsekin huomannut sen, että se tulee yllätyksenä useille vierailleni, kun kerron, että ovat ihan kaikkien saatavilla ne upeat palvelut ja aineisto, mitä siellä on olemassa.

Itse sain Helsingin valtiotieteellisessä kandidaatin tutkintoon kuuluneelle Suomen kehityshistorian 10 opintopisteen kurssille koko materiaalin lainatuksi täältä meidän Eduskunnan kirjastosta, ja muutenkin olen käyttänyt kyllä kirjaston palveluja silloin tällöin.

Edustaja Heinonen mainitsi näistä haastatteluista. Omaankin pro gradu -tutkimukseeni katsoin pohjalle sitä, mitä on kriisinhallinnasta keskusteltu aikojen kuluessa täällä eduskunnassa. Ovat todellakin arvokasta materiaalia kaikki ne haastattelut, mitä on tehty, tulevillekin tutkijoille.

13.24 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos näistä kehitysideoista.

Ensinnäkin edustaja Elo mainitsi tämän USA:n kongressin ajatuksen, ja on ihan hyvä tällaista kansainvälistä benchmarkkaamista, vertailua, tehdä. Kirjastohenkilökunta sitä tekee ja kouluttautuu. Tämä oli hyvä viittaus. Kannattaa ottaa oppia.

Me suomalaiset olemme ehkä pikkasen arkoja esittelemään omaa osaamistamme ja niitä asioita, jotka olemme tehneet hyvin. Pidämme ehkä niitä itsestäänselvytenä tai pidämme vähän öykkärimäisenä kehua ja näyttää sitä osaamista, mitä meillä on. Mutta ehkä vähän rohkeammin täytyy ottaa siinä suhteessa etunojaa.

Edustaja Pelkonen kysyi yhteistyöstä Oodin kanssa. Yksityiskohtiin en osaa mennä. Sitä kirjaston hallituksessa on korostettu, ja virkamiestyönä sitä tehdään koko ajan eteenpäin. Kirjastohan on vasta valmistumassa, ja siitä varmaan yksityiskohtaista tietoa saamme, ja yhteistyö kyllä käynnistyy.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen godkände utskottets förslag till ställningstagande med anledning av berättelse B 2/2018 rd. Ärendet slutbehandlat.